

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Reintje De Vos

Hendrik <Van Alkmaar>

Haarlem, 1826

Aanteekeningen.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62132)

AANTEKENINGEN.

N°. 1. bl. 14. In den druk van 1497, is bij de eerste benoeming van elk dier, de afbeelding in eene ruwe houtsnede gegeven.

In den druk van 1711 zijn alleen twee van die afbeeldingen medegedeeld, t. w.: die van den *Leeuw* en van den *Vos*.

De eerste is afgebeeld met den regterpoot in de hoogte, en met het onderschrift:

„Dyt is dat bijlde des Lauwen, eer he Konyneck wart; wo he do uphelden moſte, un ſworen, myt eyneme ſwaren ede, deme ryke truwe un holt to wefen un allen deren.”

(Dit is het beeld van den Leeuw, eer hij Koning werd, wanneer hij (zijn voorpoot) moest opheffen, en met een zwaren eed zweren aan het rijk en alle dieren, houw en getrouw te zullen zijn.)

2. Bl. 38. Dit verhaal is langer dan andere in het

het geheugen gebleven, door de spreuk, ter
waarschuwing voor de fijnen en schijnheiligen:

*Als de Vos de pasfie preekt,
Boeren, wacht uw' ganzen!*

3. Bl. 60. *Bütte*. Mij kwamen op eenige
plaatsen woorden voor, welke de Dichter om
het rijm, in eenen anderen zin heeft gebruikt,
dan hij, ware hij hieraan niet gebonden ge-
weest, zoude gedaan hebben. Met geen woord
kwam mij dit meer stellig zeker voor, dan met
dit woord: *bütte*, hetwelk kennelijk: *doos* betee-
kent, zoo als het nog te *Hinlopen* en elders in
gebruik is, elders: *Boite*, *Budget* enz. VON
GÖTTE en SOLTAU, hebben het woord onver-
taald gelaten, maar GOTSCHÉDE heeft het met het
woord: *Gelte* overgezet, en BREDOW in zijn
Glossarium insgelijks met: *Gelte*, *Fasf*. In de
oude houtsneden en ook door VAN EVERDINGEN
wordt aan TALLEKE een melkvatje in han-
den gegeven. Niet beseffende, hoe een beer met
een *doos* of een *vatje* zoude kunnen geslagen
worden, heb ik liever het woord: *bezemsteel*
hier voor in plaats gesteld.

Bladz. 102. *Elemar*. Ik heb dit woord over-
genomen, zoo als ik het in de uitgaven van
SCHELLER en van BREDOW en in de vertaling
heb gevonden. In die van SOLTAU, GOTT-
SCHEDE en in de vertaling van VON GÖTTE, vond
ik dit woord *Alkmar* en *Alkmaar* gespeld. In

Ff 3 de

de oude Nederduitſche drukken is ook: *Elamari*; alsmede in den oudſte Engeliſche. In de latere Nederduitſche uitgaven is geen bepaalde plaats genoemd. Hier heet de ſtad: te *kwaad beſtier*.

6. Bladz. 223. De blijdfchap der vijanden van REINTJE over de nieuwe klagten tegen dezen, is zoo meesterlijk door VAN EVERDINGEN in de geëfte plaat, uitgedrukt, dat dezelve onder alle zijne teekeningen uitſteekt, zoo zelfs, dat er miſſchien geen voorbeeld is dat het karakter in de afbeeldingen van dieren beter is vertoond. Onwillekeurig moet men lagchen, over den beer en den wolf, die beide dronken zijn van vreugde. Ik konde deze prent niet voor het vignet kiezen, om dat de held van het ſtuk hierbij niet voorkomt.

7. Bl. 254. Ik heb dit: *in der Ioyen* gehouden, zoo als ik het bij SCHELLER vond, en daarna overgezet. Bij anderen is: *in de Logica of te Leuven*. Ik gis dat het: *te Leuven* zijn moet, als ſtaande die Academie deſtijds met die van *Erfort* in eene gelijken naam wegens de duïſternis.

8. Bl. 274. MAARTEN. Voorheen moeten deze en de andere namen in den Roman aan de dieren gegeven, algemeen bekend zijn geweest, en in het dagelijksche leven zijn aangenomen.

Opmerkelijk vond ik zulks bevestigd aangaande den naam: MAARTEN, aan den *aap* gegeven.

In de *Dictionnaire des Monogrammes, Chiffres, Lettres iniatiales, Logogryphes; Rebus etc. sous les quels les plus celebres Peintres, Graveurs et Destinateurs ont deguisé leurs Noms*, de Mr. CHRIST. *Parijs 1754 8°.*, zijn twee bewijzen onder de *Logogryphen* of *Rebus*.

Op bl. 309 staat het merkteeken van MARTIN DE Vos, zijnde een aap en een vos met een D tusfchen beiden, en op bl. 310, dat van MAARTEN VAN CLEVE, t. w.: een aap, met een schild voor de borst, waarop de letters: VC.

Deze ondervinding verschafte mij opheldering van een gedeelte van het wapenschild, door den Admiraal TROMP, den vader, gevoerd, voor dat hij door den Koning van *Frankrijk* met brieven van adeldom en een rijk verfierd wapenschild, was begiftigd.

Ik zag hetzelfde voor eenige jaren op de zerk in de groote kerk te *Rotterdam*, welke op het graf ligt van zijne eerste en tweede vrouw ANNEGIE ARKENBOUT JACOBSZ., en DINA DE HAAS de laatste overleden 1632. Aldaar wordt hij genoemd: M. H. VAN DER TROMP, *schipper*. Dit wapenschild bevat: een aap, een harp en een tromp, (mondtromp) en nu moest men men daaruit lezen: MAARTEN HARPERTS TROMP. Dit heette een sprekend wapen.

De naam van HARMEN *de Bok*, zullen zich velen met mij herinneren uit den tijd der kinderspelen.

Dat de naam van : BOUDEWIJN voorheen aan den *ezel* werd gegeven, helderde mij het donkere op, hetwelk ik eens in een onzer oude blijfelen vond. Aldaar wordt iemand met het woord : BOUDEWIJN uitgescholden, en deze was daarover zeer vertoornd; wanneer men nu weet, dat dit woord toen met dat van *ezel* gelijk stond, dan houd de verwondering op.

Over den naam van RENARD en REINTJE, aan den Vos gegeven, zal ik niets behoeven te zeggen, als zijnde dit overbekend. De naam van REINTJE DE VOS is bij ons voornamelijk bekend gebleven, door het sprookje of liedje door VONDEL vervaardigd, bij het afnemen van het gezag van den Burgemeester, REINIER PAAUW.

9. Bl. 279. SIMON in betrekking tot *Simonie*, hetwelk de naam was, welke aan den handel in kerkelijke zaken gegeven werd. Deze was destijds te *Rome* zeer algemeen. Van Paus ALEXANDER VI zeide men :

Vendit Alexander claves, altaria, Christum.

Emerat ille prius, vendere jure potest.

10. Bl. 334. *Beril*. — De algemeene naam van het christal; ons woord *liril*, gezigts-glas, is hiervan afkomstig.

11. Bl. 450. Naar mijn oordeel is van dit fraaije verhaal, ons spreekwoord; *Aap! wat hebt gij mooie jongen af te leiden.*